

Факультет журналістики, реклами та видавничої справи
Кафедра періодичної преси та медіаредагування

Силабус навчальної дисципліни

**«ФІКШН ТА НОН-ФІКШН: СЛОВЕСНІСТЬ ЯК МИСТЕЦТВО
ФАКТУ ТА ВИМИСЛУ»**

Посилання на профіль викладача	https://fj.onu.edu.ua/musij-valentyna-borysivna/
Рівень вищої освіти:	Другий (магістр)
Семестр, рік навчання:	2 (весняний), 2025-2026 навч. рік
Обсяг:	3 кредити, загальна кількість годин – 90, з них: Для очної (денної) форми – 16 лекційних, 14 практичних, 60 годин на самостійну роботу; Для заочної форми – 6 лекційних, 4 практичних, 80 годин на самостійну роботу
День, час, місце:	Відповідно до розкладу
Викладач:	Валентина Борисівна МУСІЙ , доктор філологічних наук, в.о. завідувача кафедри періодичної преси та медіаредагування
Контактна інформація:	v.musii@onu.edu.ua
Робоче місце:	бульвар Французький, 24/26, кафедра періодичної преси та медіаредагування (ауд. 71)
Консультації:	За затвердженим графіком
Передреквізити:	Рівень вищої освіти – перший (бакалавр)
Мета навчальної дисципліни:	формування у здобувачів уявлення про так звану «нову» або «нарративну» журналістику, навичок сприйняття і розуміння фікційних і нефікційних словесних творів, оцінки основних закономірностей розвитку словесної культури початку ХХІ ст., поглиблення теоретичних знань слухачів (жанрова система та структура літератури, жанри журналістики, рецепція словесного твору читачем, вплив словесного твору на інтелектуальну / емоційну сферу, взаємини між журналістикою та літературою як мистецтвом вимислу, журналістикою і дійсністю тощо), умінь аналізувати та інтерпретувати твори словесності в контексті сучасних наукових тенденцій; розмежовувати поняття «фактографічність» і «документальність»
Завдання навчальної дисципліни:	<ul style="list-style-type: none"> - визначити онтологічну природу фікційності; - розмежувати поняття «вимисел» і «уява»; - обґрунтувати статус фікційності як текстової універсалії; - з'ясувати механізми мистецької кореляції «сирого» факту і словесного твору (журналістського або письменницького) як феномену авторського образотворення, спрямованого на розширення світоглядних горизонтів читача; - сформувати уявлення про шляхи визначення автором і читачем критеріїв художності і документальності;

	<ul style="list-style-type: none"> - розмежувати фікційні і нефікційні словесні твори на підґрунті шляхів прояву авторської суб'єктивності; - виявити кордони між нефікційною художньою літературою, з одного боку, і публіцистикою, журналістикою, художньою писемністю, з іншого; - сформулювати вміння орієнтуватися у проявах первинної і вторинної умовності в літературі, жанрах сучасної фантастичної (вторинна умовність) літератури
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сутність публічної комунікації як діяльності; – основні жанри, види наративної діяльності, основні сфери застосування того чи іншого словесного твору – різновиди вербальної творчості (з опорою на вигадку або на точну передачу фактів; з використанням художніх засобів мовленнєвого впливу на аудиторію або дотримуючись лаконічності, однозначності, точності використання слова) як мовної поведінки в різних ситуаціях, засоби успішного впливу на аудиторію (слухача, читача). <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявити ознаки будь-якого твору нон-фікшн як гібридного, синтетичного метажанру, співвідношення, у якому домінує комунікативно-інформаційна функція, настанова на достовірність, однозначність трактування, який підпорядковано законам логіки, і скеровано на вираження об'єктивної сутності фактів, спрямованість на інтелектуальну сферу, експліцитність змісту; – виявляти у фікційному творі його специфічні ознаки: домінування комунікативно-естетичної поетичної функції; багатозначність художнього образу, його нетотожність дійсності і настанова на багатозначність сприйняття; наявність вигадки, імпліцитність змісту і наявність підтексту тощо; – розрізняти власне фіктивну / частково автобіографічну і історичну художню прозу; первинну умовність і вторинну художню умовність (сучасні популярні жанри фантастики: фентезі, мешап-прози, готичної проза, містичної прози тощо). – обґрунтовувати вибір автором композиції тексту (співвідношення початку і кінця, поділ тексту на частини, характер переходів між частинами тексту), його риторичні стратегії - зміна точок зору (внутрішня / зовнішня, своя / чужа, просторова, тимчасова, оціночна та ін.): – надавати загальну оцінку мови художнього і нехудожнього тексту (переконливість, оригінальність тощо); – знаходити оптимальні стратегії власної комунікації з аудиторією;
<p>Зміст навчальної дисципліни:</p>	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 1: Література non-fiction і «нова» журналістика</p> <p>Тема 1. Актуалізація проблеми сприйняття реальності, простору й часу в останні десятиріччя.</p> <p>Тема 2. Порубіжжя в сучасній словесності: тяжіння журналістики до фікційності, з одного боку, і художньої (фікційної) літератури до факту. Реаліті-роман як новий жанр.</p> <p>Тема 3: Література нон-фікшн як гібридний синтетичний метажанр (документальна, спогадова література, популяризація науки).</p>

	<p>Тема 4. Жанровий склад нефікційної літератури</p> <p>Тема 5: Нефікційна проза і журналістика (журналістика нон-фікшн, гонзо-журналістика, літературний репортаж), публіцистика та пропаганда</p> <p>Змістовий модуль 2: Фікційна література, її ознаки та її різновиди</p> <p>Тема 6: Фікційна проза, її специфічні ознаки</p> <p>Тема 7. Сучасні популярні жанри фантастики (фентезі, неоготика, утопія та антиутопія, міфопоетичні твори)</p> <p>Тема 8: Фікційна і нефікційна проза: питання кордонів.</p>
<p>Методи навчання:</p>	<p>Лекція, розповідь, пояснення, бесіда, евристична бесіда, інструктаж</p>
<p>Рекомендована література:</p>	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Варикаша М.М. Література non-fiction: поміж фактом і фікцією. <i>Актуальні проблеми слов'янської філології</i>. 2010. Вип. XXIII. Ч.3. С. 28 – 38. 2. Василенко М. Перспективи нової журналістики в Україні. Полемічні нотатки. <i>Образ</i>. 2021. Вип.2 (36). С.54 – 61. 3. Гурдуз А.І. Мешап-проза: історія гри з історією. <i>Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського. Серія «Філологічні науки»</i>. 2013. Вип.4.11 (90). С.44 – 48. 4. Колошук Н.Г. Нефікційна проза: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Київ: Каравела, 2021. 332 с. 5. Михайленко В.М. теорія твору й тексту: навчальний посібник. Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2013. 256 с. 6. Михед О. Бачити, щоб бути побаченим: реаліті-шоу, реаліті-роман та революція онлайн. Київ: ArtHuss, 2016. 344 с. 7. Мусій В.Б. Феномен двійництва в світовій літературі крізь призму міфопоетики. Одеса: Видавець В.С. Назарчук, 2024. 136 с. 8. Радчик Р.В. Журналістський фах: інформаційні жанри: навчальний посібник. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2015. 272 с. 9. Сторр В. Наука сторітелінгу. Чому історії впливають на нас і як ними впливати на інших / перр з англ. Марта Госовська. Київ: Наш формат, 2023. 224 .с. 10. Титаренко М. Не музи, а м'язи. Київ: Лабораторія, 2023. 360 с. 11. Шутяк Л.М. «Новий журналізм» у медійному дискурсі України: генеза та жанрово-стилістичні ознаки: дис. ...канд.наук із соціальних комунікацій. 12.04.2017.URL: https://chtyvo.org.ua/aunhors/Shutiak_Liliia/Novyi_z_hurnalizm_u_mediinomu_dyskursi_Ukrainy_geneza_ta_zharnovo-stylistychni_oznaky/ <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Афанасьєв О., Василенко І. Література нон-фікшн: до питання про специфіку. <i>Філософія і гуманізм</i>. Одеса, 2021. Вип.1 (13). С.4-10. 2. Комова М. Принципи співвідношення фактів та інтерпретацій у засобах масової інформації: монографія. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2012. 251 с. 3. Косюк О.М. Особливості дослідження нон-фікшн у сучасному інформаційному просторі. <i>Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика</i>. 2021. Т.32 (71). № 4. Ч.3. С.199 – 204. 4. Мусій В.Б. Система семантичних опозицій в сучасній антиутопії

	<p>(роман Крістини Далчер «Голос»). <i>Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)</i>. Київ, 2024. № 2 (20). С.247 – 260. DOI: https://doi.org/10/52058/2786-6165-2024-2(20)-247-260</p> <p>5. Мусій В.Б. Роман Кадзуо Ішігуро «Похований велетень» в контексті опозиції «час – пам'ять» в сучасній метамодерністській літературі. <i>Вісник науки та освіти серії філологія, культура і мистецтво, педагогіка, історія та археологія, соціологія</i>. 2024. № 1 (19). С.343 – 356. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-343-356</p> <p>6. Протасова Г. На межі репортажу й роману. <i>Korydor</i>. URL: http://old.korydor.in.ua/texts/1689-na-mezhi-zhurnalistyky-na-mezhi-zhurnalistyky</p> <p>7. Сердюк О. Факт і його засвоєння як головна проблема американської «нової журналістики». <i>Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови</i>. 2012. Вип.20. Ч.2. С.126 – 131.</p> <p>8. Федосова М. Темні наративи українського постмодерну. Сучасна неготична проза. Дніпропетровськ: Журфонд, 2015. 166 с.</p>
<p>Оцінювання:</p>	<p>Поточний і періодичний контроль: усне опитування, оцінювання активності на семінарі, оцінювання виконання студентами завдань для самостійної роботи у тому числі й виконання ними презентацій за окремими темами.</p> <p>Підсумковий контроль: залік</p> <p>Якщо за результатами поточного контролю здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.</p>
<p>ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»): <i>Відвідування занять</i> <i>Регуляція пропусків</i></p> <p><i>Дедлайни та перекладання</i></p> <p><i>Політика академічної доброчесності</i></p> <p><i>Використання електронних пристроїв на занятті</i></p> <p><i>Комунікація</i></p>	<p>Відвідування семінарських занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І.Мечникова».</p> <p>Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії.</p> <p>Регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (polozhennyaantiplagiat-2021.pdf (onu.edu.ua))</p> <p>Під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за умов наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.</p> <p>Всі робочі оголошення або надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту або Google-клас, або Telegram. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.</p>